

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 27. maijā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Jautrīte Briede, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 77/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 542. panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums].

2. Kriminālprocesa likuma 542. pants attiecas uz tiesas nolēmumiem vienošanās procesā. Panta pirmā daļa paredz, ka apspriežu istabā tiesa pieņem vienu no šādiem nolēmumiem: lēmumu par lietas izbeigšanu, ja konstatē apstākļus, kas nepieļauj kriminālprocesu (1. punkts) vai notiesājošu spriedumu (3. punkts). Savukārt apstrīdētā norma noteic, ka tiesas nolēmums ir pārsūdzams tikai apelācijas instances tiesā par vienošanās procesa kārtības pārkāpumiem vai Krimināllikuma normu pārkāpumiem.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta Kriminālprocesa likuma normas atbilstība Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Ar [..] rajona tiesas spriedumu apstiprināta prokurora un Pieteikuma iesniedzēja vienošanās par vainas atzīšanu un sodu (turpmāk – vienošanās) un Pieteikuma iesniedzējs atzīts par vainīgu smaga nozieguma izdarīšanā. Pieteikuma iesniedzējs spriedumu pārsūdzējis, norādot, ka nekad neesot atzinis savu vainu. Tiesai būtu vajadzējis rasties šaubām par viņa vainu un piekrišanu vienošanās noslēgšanai, un izskatīt lietu vispārējā kārtībā, jo atbilstoši Kriminālprocesa likuma 543. panta pirmajai daļai, pastāvot šaubām par apsūdzētā vainu, tiesai nebija pamata vienošanās procesā taisīt notiesājošu spriedumu. [..] apgabaltiesa, izskatot krimināllietu apelācijas kārtībā, atstājusi [..] rajona tiesas spriedumu negrozītu un atzinusi, ka pirmās instances tiesa likumu ir ievērojusi un Kriminālprocesa likuma vai Krimināllikuma pārkāpumi nav konstatējami.

Pieteikuma iesniedzējs nepiekrīt apelācijas instances tiesas spriedumam un vēlas to pārsūdzēt kasācijas kārtībā, taču apstrīdētā norma to liedz. Apelācijas

instances tiesas pieļautie tiesību normu pārkāpumi esot tādi, ka kasācijas sūdzību būtu pamats iesniegt, ja likums to atļautu. Tādējādi esot aizskartas viņam Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikums iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz aizliegumu kādu nolēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 9. punktu*). Ņemot vērā to, ka [..] apgabaltiesas spriedums nav pārsūdzams, vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai nepastāv.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē ietvertās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Apelācijas instances tiesas spriedums stājās spēkā [datums]. Savukārt pieteikums Satversmes tiesai iesniegts 2025. gada 24. aprīlī (pasta zīmogs). Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. pantam, jo tā liedz pārsūdzēt apgabaltiesas spriedumu vienošanās procesā kasācijas instances tiesā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process ietver tiesības uz pārsūdzību. Tikai tāds tiesas process, kas nodrošina pārsūdzības īstenošanu, garantē personai efektīvu tās tiesību aizsardzību. Tādējādi valsts pienākums ir noteikt tādu lietas izskatīšanas kārtību, citstarp arī kriminālprocesā, lai persona varētu taisnīgā un objektīvā tiesā efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses (*sal. sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12. punktu*).

Tomēr Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka valstij ir rīcības brīvība noteikt pārsūdzības instances un kārtību, citstarp atkarībā no lietu veida (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01 10. punktu*). Tas, ka valsts ir izveidojusi kasācijas instances tiesu, nenozīmē, ka likumdevējam būtu pienākums garantēt ikvienas lietas izskatīšanu šīs instances tiesā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu*). Nedz Satversmes 92. panta pirmais teikums, nedz Latvijai saistošās starptautisko cilvēktiesību normas neparedz valstij pienākumu visās lietu kategorijās noteikt personai tiesības pārsūdzēt nolēmumu kasācijas kārtībā (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.1. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja argumenti ir vērsti uz apelācijas instances tiesas sprieduma pārskatīšanu, taču pieteikumā nav ietverts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu likumdevēja pienākums nodrošināt vienošanās procesa lietu kategorijā pieņemto lēmumu pārsūdzību kasācijas instances tiesā. Apstāklis, ka Pieteikuma iesniedzējs nepiekrīt tiesas vērtējumam par viņa vainu, nenozīmē to, ka likumdevējam būtu pienākumu nodrošināt vienošanās procesa lietu izskatīšanu kasācijas instances tiesā.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 77/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Jautrīte Briede